

סיני ועוקר הרים

מאת הצעיר באלפי ישראל

אברהם יעקב באמו"ר הר"ר חיים זצ"ל פריצקי

ישיבת "השער לה" ללמוד הנגלה והנסתר, בית וגן ירושלים

בכל עניני קונטרס זה ושאר ספרי המחבר,

ניתן לפנות לטל' 0527126035

©

סיני ועוקר הרים

הר ברוחב והר בגובה

כתב הרמ"א (סי' תצ"ד סעיף ג') "ונוהגין לשטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים זכר לשמחת מתן תורה", וכתב המשנ"ב "שהיו שם עשבים סביב הר סיני כדכתיב הוצאן והבקר אל ירעו וגו'".

מנהג זה מצייר לנו את הר סיני שהוא הר ועליו פרחים וכיוצ"ב.

באמת, יש עומק רב בעניין הר סיני, כדלהלן.

הנה, עניינו של כל הר מורכב ומתגלה לעין בשני חלקים:

א. הר כפשוטו.

ב. בפשיטות כל הארץ אמורה להיות מישורית, אלא שכל הר יוצא לקראת מעלה לפי תכונותיו ולפי מה שהוא רוצה להביע. אם כן, לכל הר יש בחלקו התחתון את שורש ההר שממנו נמשך רצונו לגדול, כששורש זה הוא המצמיח את ההר.

בשיא עליית עניין ההר – בראש ההר נהוג להניח דגל. משמעות הנחת הדגל על ראש ההר היא, שהמניח את הדגל אומר בזאת שהוא הגיע לעומק רצון ההר הקבוע בבסיסו – המתמשך והולך עד לראש ההר.

תוכן ההבדל בין שני הענינים – פשוטו של ההר ועומקו של ההר הוא, שההר כפשוטו זהו פשיטות הדבר – ומתייחסים אליו כ"רוחב", והפעילות שבו מרגליו ועד ראשו היא "עומק" הדבר.

על דרך שני החלקים שישנם בכל הר, הרי אף בהר סיני ישנם שני חלקים:

א. הר כפשוטו שמטעם זה נהגו לשטוח עשבים.

ב. הרעיון של ההר – המגדלהו ממטה למעלה.

על בחינה זו אמרו חז"ל שההרים רבו ביניהם על מי יתן הקב"ה את התורה, עד שבחר הקב"ה בהר סיני. ביאור הדבר הוא, שתכונתו של סיני היא קרבה להשי"ת באופן המביא שנאה לאומות על ישראל, ומשום כך בחר בו הקב"ה

לתת עליו את התורה. אם כן, בחירה זו היא אינה מחמת יופי ההר מבחינה שטחית, אלא מחמת העומק שבעניין ההר.

סיני ועוקר הרים

שתי בחינות ההר, הן שתי בחינות בתלמוד תורה – לאורך הדורות.

הנה, אמרו חז"ל שיש שתי דרכים לתלמוד תורה – "סיני" ו"עוקר הרים". פירש רש"י, סיני – היו קורין לרב יוסף שהיה בקי בברייתות הרבה. עוקר הרים – לרבה בר נחמני שהיה מחודד יותר בפלפול.

טעם הדבר שלימוד עיוני זה נקרא "עוקר הרים", הוא משום שבכח עיקרו זה ישנה אפשרות להגיע לעיקר העניין עד לאפשרות עקירת הרעיון הקודם שהיה בו והפעלת צמיחת הרעיון החדש. ("עיקר" ו"עוקר" היינו כמו שֶׁרֵשׁ וּלְשֶׁרֵשׁ – לעוקר).

עניין זה – שאפשר לעקור את שורש ההר, הוא בסיס לשון חז"ל בהגדרת כוחה של מלכות שאמרו "אי אמר מלכותא עקרנא טורי – עקר טורי ולא הדר בה", שתרגומו הוא, שאם המלכות אומרת שהיא תעקור הר, הרי היא תעקור אותו ולא תחזור בה. טעם הדבר שכח זה של המלכות הוא "הגדרת" המלכות, הוא משום שזהו ממש עניינה של המלכות – לעקור את כל המוסכם ולהתחיל במהלך חדש של כל הבנוי עד כה. (זהו גם עניין ספירת המלכות).

אם כן, צורת הלימוד הפשוטה – "סיני" מושתתת על צורתו החיצונית – פשוטו של ההר, וצורת הלימוד "עוקר הרים" מושתתת על עומק רעיונו של ההר.

סיני ועוקר הרים – תורה שבכתב ותורה שבעל פה

באמת, שני דרכי נתינת התורה אלו על הר סיני ושני דרכים אלו של לימוד התורה בהמשך הדורות, עיקרם תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

הנה, דרשו חז"ל את הפסוק "ויתיצבו בתחתית ההר" – אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם.

הקשו רבותינו (מדרש תנחומא), מה טעם היה צורך בכפיית ההר כגיגית שהרי ישראל כבר הקדימו ואמרו "נעשה ונשמע", ותירצו שעל התורה שבכתב הם אמרו "נעשה ונשמע", אך על התורה שבעל פה שיש בה קושי היה צריך לכפות את ההר כגיגית.

ביאור הדברים הוא, שההבדל בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה הוא הוא בחינת סיני ועוקר הרים.

התורה שבכתב היא צורת התורה הנראית לעין והוא עניין הר סיני כפשוטו, אך נתן הקב"ה לעם ישראל את התורה שבעל פה שעניינה כח להתייצב בתחתית ההר ולעקור הרים ולשנות כפי דעתם את עיקר עניינו של ההר.

אם כן, ה"ויתיצבו בתחתית ההר" שבו מבחינה מציאותית כפה עליהם הר כגיגית היינו בדוקא לעניין התורה שבעל פה, שהרי עניינה של התורה שבעל פה הוא הנמצא בתחתית ההר ובה מצוי כח עקירת ההר, ואילו חלק התורה שבכתב הוא החלק הגלוי לעין בבחינת סיני.

משום כך את התורה שבעל פה היה קשה להם לקבל, משום שחלק זה של התורה הוא הנותן על צואריהם את האחריות להעמיק בתורה ולעקור את ההר!

כפיה - בשמחה

על בסיס הנזכר - שהכפיה הר כגיגית היא בסיס נתינת הקב"ה לעם ישראל את הבחינה של "עוקר הרים" בלימוד התורה, הרי מעמד ישראל תחת ההר אינו רק כפיה, אלא הוא מעלה לעם ישראל - שבכך נתנה להם האפשרות לקבוע את צורת התורה.

באמת, הדברים מפורשים בדברי רש"י על הפסוק "וּמְצֵאֶהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ לֵל וְשִׁמְן יִסְבְּגָנְהוּ יְבוֹנְנָהוּ יִצְרְנָהוּ בְּאִשׁוֹן עֵינָיו", שפירש "יסבבנהו" - שם סבבם והקיפם בעננים וסבבם בדגלים לארבע רוחות וסבבן בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית.

דבריו צריכים ביאור, שהרי בשלמא סיבובם בעננים הוא לשמירתם ולטובתם והיא מעלה להם, אך התייצבותם בתחתית ההר היתה בכפיה, ואם כן מהי

מעלתם בזה. בהכרח, שגם סיבובם בתחתית ההר וכפייתו עליהם כגיגית הוא מכח אהבה ומעלה להם.

כך גם עולה מדברי רש"י על הפסוק "והם תכו לרגלך", זה לשונו: "והם ראוים לכך, שהרי תוכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגלך בסיני. תוכו לשון פעלו – התוכו לתוך מרגלותיך". מבואר בדבריו, שמעמדם של ישראל מתחת להר היה ברצונם.

מודעא רבה

על בסיס זה – שעניין כפיית ההר כגיגית היא מעלה שעניינה אפשרות עם ישראל לתת לתורה מובן כפי דעתם, נראה ביאור גדול בדברי הגמ' האומרת שכפיית ההר כגיגית שמשמעותה היא חובת ישראל לקבל את התורה בעל כרחם, היא כשטר המבטל את קבלת ישראל את התורה, ובלשון חז"ל "מודעא רבה לאורייתא".

באמת, "מודעא" זו תמוהה ביותר, שהרי הקב"ה התנה עם מעשה בראשית שאם יקבלו ישראל את התורה מוטב ואם לא הרי הוא יחזיר את העולם לתוהו ובהו, וכי עומד העולם כולו על ברית התורה שיש עליה "מודעא רבה" שהיא כשטר המבטל את קבלת ישראל את התורה?

עוד הקשו רבותינו על "מודעא" זו, שאם כן מדוע גלו ישראל בעזבם את התורה בעוד שהיתה להם אפשרות לטעון שיש "מודעא", ועל דרך זו ישנם שאלות רבות נוספות על "מודעא" זו.

על כן נראה ברור, שחם ושלוש אין כל צד שהוא שהותר לישראל ח"ו לעבור על התורה. ביאור עניין מודעא זו הוא, שמכיון שהקב"ה כפה הר כגיגית שמשמעותו היא שהוא הניחם תחת ההר בכדי שהם יהיו עוקרי הרים, הרי מכאן ישנה אפשרות לכל אחד לפרש את התורה על פי דעתו, וכפי אמת הדבר שזהו בסיס התורה שבעל פה – שהלומד מפרש את התורה על פי דעתו.

זוהי ה"מודעא רבה" – שאין כל דבר ברור מוחלט באופן מעשי.

והנה, הגמ' ממשיכה ואומרת ש"הדר קבלוה בימי אחשורוש" לומר שעם ישראל חזר וקבל את התורה, שנאמר "קיימו וקבלו". פירוש ההוכחה מהפסוק ש"הדר קבלוה" הוא, שכשעם ישראל בנה במהלך מסירת התורה במשך

הדורות את מהלך התורה מעומק ההר עד לרומו וקבע בראשו את תהליך מבנה התורה באופן שעם ישראל משתתף בצורת התורה עד כדי שביכלתם לקבוע את תקנת פורים שהיא התקנה הראשונה שבאה על ידי חכמי ישראל ואינה כתובה בתורה, ובאופן שכל ישראל קימו וקבלו עליהם ועל זרעם להיות עושים את שני הימים האלה בזמנם וגו', הרי בכך מוכח שנקבעה צורת התורה על ידי כלל ישראל. בכך בטלה המודעה שכל אחד יוכל לעשות בה כרצונו.

נעשה ונשמע

באמת, כשנדקדק, שני עניינים אלו – הסיני והעוקר הרים, הם הם עצמם ה"נעשה" וה"נשמע".

הנה, "נעשה" פירושו שנעשה את הכתוב – את הסיני. "נשמע" פירושו שנעמיק בדברים בדרך עוקר הרים.

בכך מדוקדק היטב טעם הדבר שבפרשת יתרו לא מוזכר אלא שישראל אמרו נעשה, ורק בסוף פרשת משפטים כתוב שהם אמרו נעשה ונשמע, משום שבפרשת יתרו הנושא הוא נתינת התורה שבכתב, ואילו בפסוק שבסוף פרשת משפטים כתובה גם נתינת התורה שבעל פה, כפי דרשו חז"ל מהכתוב שם "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הֲהִירָה וְהִיא שָׁם וְאַתָּנָה לְךָ אֶת לַחַת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר פָּתַתִּי לְהוֹרֹתָם", "לוחות" – אלו עשרת הדברות, "תורה" – זה מקרא, "והמצוה" – זו משנה, "אשר כתבתי" – אלו נביאים וכתובים, "להורותם" – זה גמרא, מלמד שכולם נתנו למשה מסיני.

סדר הקשר

לאחר שהתבאר סדר מעמד ישראל תחת ההר, יש להתקדם ולהתבונן על הכיוון לעלייתם מה"עוקר הרים" ועד לרום ההר.

כתיב "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְאֵת הָאֱלֹהִים מִן הַמִּחְנֶה וַיְתַיַּצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר".

עניין "להתייצב", הוא לעמוד באופן המורה התייחסות לכיוון מעלה. אם כן, התייצבותם בתחתית ההר היא בכדי להעלות את כוחם כלפי מעלה.

והנה, ידועים דברי חז"ל שהיה חסרון בעם ישראל שמשה הוצרך להוציאם, ולמדו את הדבר מהפסוק "וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרֹאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה". כשנדקדק, לשון זה כתוב בפסוק שהמשכו הוא "וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר" והרי שמניעתם זו היתה מלקבל את בחינת ה"עוקר הרים" – שבתחתית ההר. טעם הדבר הוא כפי הנוכח, שאת בחינה זו הנותנת על צואריהם את האחריות להעמיק בתורה ולעקור את ההר היה קשה להם לקבל.

בראש ההר

כהמשך למעמדם של ישראל בעיקר ההר, יש להם לעלות אל תוכו ובמטרה להגיע אל ראשו.

כתיב "וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעָם סָבִיב לְאִמֹר הַשְּׁמְרוּ לְכֶם עֲלוֹת בְּהָר וְנִגַע בְּקִצְחוֹ...". עומק עניין קצה ההר הוא, שסדר עליית ההר הוא מעיקרו שבתחתיתו אל רומו, ועל כך צווה הקב"ה שכל עוד לא נמשך מהלך מתן תורה הרי אין לעלות בהר ולגוע בקצחו – העליון.

מאידך, כשיתמשך המהלך, הרי ממשיך הכתוב ואומר "בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל הַמָּה יַעֲלוּ בְּהָר". פירשו רבותינו, שסוף ייעוד מתן תורה הוא ש"במשוך היובל" – כשתתמשך תקיעת היובל יתעלו עם ישראל עד לרום מעלת ההר – המה יעלו בהר.

עומק עניינה של עליה זו, הוא כדרך העליה שבסופה קובעים דגל על ההר, משום שסוף ייעוד העליה הוא להגיע מהמקום הנמוך של עקירת ההר אל קצה ראשו – בו יבוא לידי ביטוי עומק עומק רצון ההר שהיה בעיקרו.

סדר הקשר

ביתר עומק:

עניין העליה בהר, הוא בסדר כְּלָה שמקומה הוא בעומק, והיא היא המעלה כוחותיה אל בעלה ועושה לו כתר על ראשו.

הנה, בתרגום יונתן תרגם את הפסוק "וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרֹאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר", שכשמשך הוציא את עם ישראל לקראת

הקב"ה מיד תלש הקב"ה את ההר והעמידו באויר והוא היה מאיר כאספקלריה, ואז הם נעמדו בתחתית ההר.

פירוש הדברים שההר האיר הוא, שבתוככי ההר עצמו היה גילוי הקב"ה אל עם ישראל שהיו בתחתיתו. זהו שכתב רש"י "לקראת האלהים" – מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה וזהו שנא' (דברים לג) ה' מסיני בא ולא נאמר לסיני בא.

פירוש דבריו הוא, שההר הוא ביטוי של החתן, ומשום כך הם עמדו בתחתיתו.

על בסיס זה, עניין הנס והדגל שבראש ההר שעליו כתוב "במשוך היובל המה יעלו בהר", היינו שהם יעלו מאליהם – משום החיבור בין הכלה וחתנה.

סלם מצב ארצה

דע, ששתי הבחינות הנזכרות – סיני ועוקר הרים, ניכרו כבר בחלומי של יעקב. משמעות הדבר תהיה, שסדר מראה יעקב ילמדנו סדר גדול בעניין קבלת התורה וכלל תלמוד התורה.

הנה, למדונו רבותינו שעניין סוד חלום יעקב הוא שורש מעמד הר סיני, זה לשונם: "ויחלם והנה סלם" – זה סיני, "מוצב ארצה" – ויתצבו בתחתית ההר... דבר אחר, "והנה סלם" – זה סיני – אותיות דדין הוא אותיות דדין (היינו ש"סיני" הוא בגי' "סלם"), "והנה מלאכי אלהים" – על שם "רכב אלהים רבותים אלפי שנאן" ... וכן "והנה מלאכי אלהים" – זה משה ואהרן, "עולים" – ומשה עלה אל האלהים, "ויורדים" – זה משה – וירד משה.

פירוש הדברים הוא, שעצם מציאות ה"סיני" שהוא הלימוד השטחי מציב סולם ללימוד עומק העולה לגובה, משום כך "סלם" – זה סיני. כהמשך לכך מגיע ה"עוקר הרים" – "והנה מלאכי א' עולים ויורדים בו" – זה משה ואהרן" היא היא עצם עניין עליית ההר מעומקו עד רומו.

וראשו מגיע השמימה

כשנתבונן בחלום יעקב ובמתן תורה נראה, ששני אלו – הסיני והעוקר הרים אינם אלא תחילת התהליך, וישנם עוד שלבים אחריהם.

הנה, לשון הפסוק הוא "וַיִּחַלְסוּ וַהֲנֵה סֶלֶם מִצֵּב אֲרֻצָּה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה", ודרשו חז"ל שה"וראשו מגיע השמימה" מקביל לכתוב במתן תורה "וההר בוער באש עד לב השמים".

משמעות הדברים היא, שמלבד שיש סלם ומלאכים עולים ויורדים שהם סיני והעוקר הרים, הרי ההר בוער עד לב השמים.

משמעות הדברים היא, שבניגוד לעליה על ראש הר שמניחים עליו דגל לומר שענין העליה בהר הוא לצורך מטרה מסויימת, הרי כאן המטרה עצמה והיא שהוא יבער עד לב השמים נגלתה לעין כל, בלא שיהיה צורך בדגל המראה את ענין המטרה.

משמעות הדברים היא, שמכיון שכפי שהתבאר סדר נתינת התורה קבע את אופני לימודה בהמשך הדורות, הרי שמכיון שמתן תורה כלל גם בעירה עד לב השמים, הרי שמוכרח הדבר שכהמשך לעבודתנו במהלכי סיני ועוקר הרים אין די לנו בכך שה"כיוון" יהיה לראש ההר בלבד, אלא המשך המטרה היא שהדברים יבערו עד לב השמים.

זהו שאמרו חז"ל "תנו רבנן מעשה בתינוק אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ושרפתו", וכהמשך לכך מביאה הגמ' שהדבר מושתת על מתן תורה שבו "בשעה שהדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא יצא אש בסדר הכתוב "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק" – שהוא כאור היוצא מפי הכבשן, והרי כך כתוב במתן תורה "ויעל עשנו כעשן הכבשן".

נצב עליו

והנה, המשך לשון הפסוק הוא "וַיִּחַלְסוּ וַהֲנֵה סֶלֶם מִצֵּב אֲרֻצָּה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה וַהֲנֵה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ: וַהֲנֵה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר ...

משמעות הדברים היא, שכשם שבמראה יעקב ובמראה מתן תורה לאחר שיש סלם ומלאכים עולים ויורדים שהם סיני והעוקר הרים ואף ראשו מגיע השמימה – המקביל ל"ההר בוער עד לב השמים", הרי יש המשך לדבר והוא עצם גילוי ה' ועל כך כתוב וַהֲנֵה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר ... שעל כך דרשו חז"ל שירידה זו היא במקביל לחרתה הכתובה בפסוק "יורד ה' על הר סיני אל

ראש הדר" שהיתה במתן תורה, כך גם סדר תלמוד התורה הוא באופן האמור להביא לגילוי ה'.

משמעות הדברים היא, שלאחר עבודתנו ולימודנו את התורה במהלכי סיני ועוקר הרים והדברים בוערים עד לב השמים, הרי המשך המטרה היא שאכן יתגלה אלינו כבוד בוראנו.

בכדי לתת צד כל שהוא מה יאמר לנו הבורא יתברך כשהוא יתגלה אלינו, ראוי לחזור לדברי הקב"ה ליעקב בגילוי שהיה לו.

וְהָיָה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ: וְהָיָה זֶרַעְךָ כְּעֵפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצַּת יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרַכְוּ בְךָ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה וּבְזֶרַעְךָ:

באופן פשוט פירוש הדברים הוא, שהקב"ה אומר לנו שהוא יהיה עמנו בכל המשך מהלכנו.

ויקץ יעקב

כהמשך לדבר יש להתבונן בהמשך הפסוקים, וללמוד מהם מהו סדר המשך הדברים.

וַיִּקְצֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָבִן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

כפי הנוכר, סדר חלום יעקב וסדר קבלת התורה קבוע בכל לימוד תורה.

אם כן, משמעות "ויקץ יעקב משנתו" בפשיטות היא, שאנו בלימודנו עלולים להיות במקום הראוי שיהיה בו תהליך שלם של מתן תורה, ולא נדע ממנו!

וַיִּרְא וַיֹּאמֶר מַה נֹרְא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם:

עומק עניין האבן שנהייתה לבית א' הוא, שעשיית האבנים לאבן ושריית הקב"ה עליה בפסוק "והנה ה' נצב עליו" כבמעמד הר סיני, היא עצמה בסיס קדושת האבן. קדושה זו בתוכנה הפנימי היא עצמה המשנה את האבן מהאבן למצבה ומהמצבה לבית א', עד שהאבן נהיית "בית א'" כשם שהלוחות היו בסיס כל עניין המשכן שהוא בית א'.

ביתר עומק. על בסיס הנזכר שה"בית א'" טבוע בעצם האבן, הרי משמעות הדבר היא, שכל התכונות שקדמו ל"בית א'" ול"שער השמים" שהם הסיני והעוקר הרים והאש – כולן תכונות קבועות בעצם האבן.

כתיב "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין א'". פסוק זה מורה שסדר גילוי ה' הוא בסדר אני אני ואין, ויש פסוקים רבים מקבילים לו כגון ראו עתה כי אני אני הוא ואין א' עמדי, אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל.

כפי הנראה, אף סדר הגילוי הכתוב כאן אצל יעקב אבינו הוא בסדר זה, שהרי יעקב ראה את דמות דיוקנו – "אני" חקוקה למעלה בכסא הכבוד והיא אף – "אני" חקוקה למטה על האבן אשר שם מראשותיו, וביניהם נאמר "אין" זה כי אם בית א'.

ונשא מגבעות

כתיב "יְהִיָּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נְכוֹן יְהִיָּה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנָשָׂא מִגְבְּעוֹת וְנָהְרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם".

פירוש הפסוק הוא, שלעתיד לבא יגבה ההר שירושלים על גביו.

משמעות הדבר היא, שגם לעתיד לבא יזכנו השי"ת בהר גבוה מחמת עצמו – סיני, ובהר העולה על דינו – עוקר הרים וכך גם בכל עליות ההר.

תקוותנו היא שתהיה לנו שייכות עם ההר הטוב הזה בעומק פנימיותו.

